



ΠΑΣΧΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ





ΠΑΣΧΑ Η ΛΥΤΡΩΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

Ἡ ἄμεση προσωπική συνάντηση κάθε ἀνθρώπου μὲ τὸν ἀναστημένο Χριστὸ εἶναι βασική ἐπιδίωξη τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔχει πνευματικὴ ζωὴ στὸ ποσοστὸ ποὺ ἔχει συναντήσει τὸν ἀναστημένο Χριστό. Ἐπειδὴ, λοιπόν, ἡ συνάντηση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν ἀναστημένο Χριστὸ ἔχει τόση σημασία, ἡ Ἐκκλησία ἀνέπτυξε καὶ προσφέρει ἕναν τρόπο, μιὰ πορεία ποὺ κάνει δυνατὴ αὐτὴ τὴ συνάντηση γιὰ ὅποιον τὴν ἀκολουθήσει. Ἡ πορεία αὐτὴ ἀναπτύσσεται λειτουργικὰ στὴν περίοδο τοῦ Τριωδίου καὶ τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καὶ ὁδηγεῖ τὸν πιστὸ βῆμα πρὸς βῆμα σ' αὐτὴ τὴ συνάντηση. Ἡ λειτουργικὴ ἀνάπτυξη τῆς πορείας αὐτῆς ἔχει πραγματοποιηθεῖ μὲ σοφία ποὺ προκαλεῖ ἴλιγγο σ' αὐτὸν ποὺ τὴν διαπιστώνει. Ἡ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι μιὰ μαγικὴ καὶ ἄλογη διαδικασία, ἀλλὰ ἕνας τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ κατέρχεται στὴν πιὸ χαμηλὴ βαθμίδα τῆς ἀνθρώπινης καθημερινότητος καὶ τῆς ἐξαχρειωμένης ἀνθρώπινης φύσεως καὶ τὴ φέρνει βῆμα πρὸς βῆμα σὲ μιὰ ἀναζήτηση τοῦ Χριστοῦ, σὲ μιὰ συνοδοιπορία μὲ Αὐτὸν διὰ τοῦ Πάθους καὶ σὲ μιὰ συνάντηση μὲ τὸν ἀναστάντα Κύριο, γιὰ νὰ τὴν ἀνεβάσει τελικὰ στὸ θρόνο τοῦ Θεοῦ ἀποκαταστημένη στὴ δόξα, γιὰ τὴν ὁποῖαν Ἐκεῖνος τὴ δημιούργησε.

Γιὰ νὰ μπορέσει ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀκολουθήσει αὐτὴ τὴ λυτρωτικὴ πορεία, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ἔχει τὸ σωστὸ προσανατολισμό, πρέπει νὰ ἀκολουθεῖ μὲ προσοχὴ καὶ ἐπίγνωση τὸ φάρο τῆς Ὁρθοδοξίας. Αὐτὴ ἡ πορεία εἶναι ἐπίπονη καὶ μπορεῖ εὐκόλα νὰ καταπονηθεῖ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ αὐτὴ. Γι' αὐτὸ ἡ σταυροπροσκύνηση παρεμβαίνει, γιὰ νὰ τοῦ θυμίσει ὅτι μπορεῖ ἡ πορεία ποὺ ἀκολουθεῖ νὰ εἶναι σταυρική, ἀλλὰ αὐτὸ ποὺ πραγματικὰ σταυρώνεται εἶναι ὁ θάνατος. Γιατὶ ὁ θάνατος εἶναι ἡ ἀπουσία τῆς ἀγάπης καὶ ὁ ἐγωκεντρισμός.

Ὁ ἄνθρωπος καλεῖται νὰ συμπορευθεῖ μὲ τὸν Χριστὸ καὶ νὰ συμμετάσχει στὸ πάθος Του. Καὶ τώρα εἶναι εὐκόλο γιὰ τὸν ἄνθρωπο νὰ ἐκλάβει τὴν ἀναβίωση τοῦ πάθους σὰν ἀναπαράσταση, σὰν ἕνα ἀπολαυστικὸ πανηγύρι. Γι' αὐτὸ ἡ ἀναφορὰ στὴν ὑποδοχὴ τοῦ Χριστοῦ στὰ Ἱεροσόλυμα μετὰ βαῖων καὶ κλάδων ἀπὸ τὸ πλῆθος, ποὺ τὴν ἐπομένη θὰ τὸν ἐγκατέλειπε μόνο στὸ δρόμο τοῦ σταυροῦ, μπορεῖ νὰ προφυλάξει τὸν ἄνθρωπο, ὥστε νὰ μὴν ἐκφυλίσει σὲ ψυχαγωγία μιὰ λυτρωτικὴ εὐκαιρία. Νὰ μὴν ἐκφυλίσει τὴ λειτουργικὴ ζωὴ σὲ παράσταση καὶ νὰ χάσει ἔτσι τὴν κρίσιμη εὐκαιρία ποὺ ἔχει νὰ ἀνακαινίσει τὴ φύση του, ποὺ ἡ διαστροφή τοῦ ἐγωκεντρισμοῦ τὴν ὁδήγησε στὴν φθορὰ καὶ τὸ θάνατο καὶ νὰ τὴν ἐπαναφέρει στὸ χῶρο τῆς ἀφθαρσίας καὶ τῆς αἰωνιότητος, στὸ χῶρο τῆς ἀγάπης.

Ἀλλὰ θὰ μπορέσει νὰ συμπορευθεῖ ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ Χριστὸ στὸ πάθος Του, στὸ ποσοστὸ ποὺ θὰ ἀπελευθερωθεῖ ἀπὸ τὴν ὑποδούλωση στὴν ὕλη, ὥστε νὰ ἀποκτήσει τὴν πνευματικὴ ἐγρήγορηση ποὺ εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ νὰ δεχθεῖ τὸ Νυμφίο; Καὶ γι' αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ ἔχει ἀντιληφθεῖ ὅτι ὁ μεγάλος κίνδυνος ποὺ διατρέχει εἶναι νὰ εἰδωλοποιήσει καὶ νὰ λατρεύσει τὴν ὕλη, τὸ δημιούργημα ἀντὶ τὸ Δημιουργό. Αὐτὸς ὁ κίνδυνος θὰ τὸν ἀκολουθεῖ μέχρι τὴν τελευταία στιγμή, ποὺ ὁ Χριστὸς θὰ τὸν καλέσει στὸ μυστήριό τῆς κοινωνίας μαζί Του. Καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴ στιγμή μπορεῖ τὸ πάθος γιὰ τὴν εἰδωλοποιημένη ὕλη νὰ τὸν ὁδηγήσει στὴν προδοσία τοῦ Χριστοῦ, ὅπως ἐγίνε μὲ τὸν Ἰούδα. Ἄνθρωπος ποὺ δὲν ἀπέκτησε μὲ τὴν ἄσκηση τὴ δύναμη νὰ ἀντιστέκεται στὰ πάθη, στὶς δύσκολες στιγμὲς δὲ θὰ ἔχει τὴ δύναμη νὰ ἐπιμείνει στὸν ἀγώνα. Ὅπως οἱ μαθητές, ποὺ ὁ ὕπνος δὲν τοὺς ἄφησε νὰ σταθοῦν πλάι στὸ Διδάσκαλο τὴν ὥρα τῆς μεγάλης Του ἀγωνίας.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος περάσει κι αὐτὸ τὸ τελευταῖο ἐμπόδιο καὶ θάψει τὸν παλιὸ ἑαυτό του στὸν ἴδιο τάφο ποὺ θάβει τὸ νεκρὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τότε θὰ βγεῖ ἕνας νέος ἄνθρωπος ἀπ' αὐτὸν τὸν τάφο, μὲ τὴ φύση του θεωμένη, ἔτσι ποὺ νὰ μπορέσει νὰ δεῖ τὸν ἀναστημένο Χριστὸ πρόσωπο πρὸς πρόσωπο, νὰ ζήσει τὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ γευθεῖ τὴ βασιλεία Του, ποὺ εἶναι ἡ ζωὴ τῆς ἀγάπης.



Εικ.1 Άνάστασις στὸν Ἱερό Ναὸ Ἁγίου Δημητρίου
Λευκωσίας, 1968

«Δεῦτε λάβετε Φῶς,
ἐκ τοῦ Ἄνεσπέρου Φωτὸς
καὶ δοξάσατε Χριστὸν
τὸν Ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν»



Εικ.2

Λαμπρή, ή Μεγαλειώδης Έορτή στήν καρδιά τῆς Ἀνοιξης

«καὶ οὕτως ἐξανθήσει τὸ ἔαρ τῆς πίστεως» στὶς καρδιές μας

Στιχηρὸ Προσόμοιο Ὁρθρου Πέμπτης Β' Ἑβδομάδος μετὰ τὸ Πάσχα



Εικ.3

«Θεέ μου Πρωτομάστορα,
μὲς τίς πασχαλιές κι ἐσύ,
Θεέ μου Πρωτομάστορα,
μύρισες τὴν Ἀνάσταση».

Ἄξιον Ἐστί, Ὁδυσσεύς Ἐλύτης



Εικ.4

Πάσχα ἢ λαμπρότερη ἑορτὴ τῆς Χριστιανοσύνης καὶ ἡ μεγαλύτερη θρησκευτικὴ ἑορτὴ γιὰ τὸν ἑλληνισμό καὶ γιὰ τὸ λαὸ τῆς Κύπρου, ὁ ὁποῖος τὴν ὀνομάζει **Λαμπρὴ**, ἐπειδὴ λάμπει λούζοντας μὲ τὸ ἀναστάσιμο φῶς τὴν ζωὴ του καὶ τίς ἐκφάνσεις της: ἡθι, ἔθιμα καὶ παραδόσεις. Καθὼς οἱ Ἀκολουθίες τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας συμπίπτουν μὲ τὴν Ἀνοιξὴ τὸ θεῖο δράμα φαίνεται νὰ ἀνταποκρίνεται, ἐπιπλέον, στὰ πάθη καὶ τὴν ἀνάσταση τῆς ἴδιας τῆς Φύσης καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι, ἄλλωστε, ὁ καιρὸς ποὺ ἀποχαιρετοῦμε τὴ μακρὰ καὶ ἀπόλυτη σιωπὴ τῆς Φύσης, τὴν ἀγωνιώδη περίοδο τῆς κυφορίας της γιὰ νὰ ὑποδεχθοῦμε τοὺς καρπούς, τὰ ἄνθη: τὰ ἄνθη τῆς πορτοκαλιάς καὶ τῆς ροδιάς, τὰ τριαντάφυλλα, τοὺς λαζάρους, τὰ κρίνα, τὰ χρώματα. Ὅλα προῖδεάζουν τὸ μεγάλο θρίαμβο τῆς ζωῆς, τῆς ἀνανεούμενης ζωῆς, τὴ λύτρωση τῶν ζώντων καὶ τὴν Ἀνάσταση τῶν νεκρῶν, ὅπως τὸ περιγράφει ὁ θριαμβικὸς πασχαλινὸς ὕμνος:

**Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν,
θανάτῳ θάνατον πατήσας
καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασιν
ζωὴν χαρισάμενος**

Αὐτὸ εἶναι τὸ μήνυμα τῆς πνευματικῆς πανδαισίας τῶν ἡμερῶν αὐτῶν, ἀπὸ τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου ἕως τὴν Κυριακὴ τῆς Λαμπρῆς. Ἐνα τελετουργικὸ ποὺ ἀναπαριστάνει τὸ θεῖο δράμα καὶ βρίσκεται σὲ ἀνταπόκριση μὲ τὸ δράμα τοῦ πάσχοντος ἀνθρώπου καὶ κορυφώνεται μὲ τὴν Ἀνάσταση ποὺ στὴν βυζαντινὴ εἰκονογραφία παριστάνεται ὡς «εἰς Ἄδου Κάθοδος» τοῦ Χριστοῦ, ὅπου ὁ Ἄναστάς Χριστὸς ἀπλώνει τὸ χερὶ του στὸν Ἄδამ, γιὰ νὰ τὸν σηκώσει καὶ νὰ ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ θανάτου.

Ἡ πορεία πρὸς τὸ Πάσχα ξεκινᾷ τὸ **Σάββατο τοῦ Λαζάρου**. Τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων στὴν πρωϊνὴ Θεία Λειτουργία, ὅλοι οἱ πιστοὶ παίρνουν μαζί τους στὴν ἐκκλησία κλαδιὰ ἐλιάς, σὲ ἀνάμνηση τῶν κλαδιῶν ἐλιάς ποὺ κρατοῦσε ὁ λαὸς τῶν Ἱεροσολύμων κατὰ τὴν ὑποδοχὴ τοῦ Χριστοῦ ὅταν εἰσήρχετο στὴν πόλη.

Τὸ βράδυ τῆς **Κυριακῆς τῶν Βαΐων**, οἱ πιστοὶ θὰ προσέλθουν στὴν ἐκκλησία, γιὰ νὰ παρακολουθήσουν τὴν Ἀκολουθία τοῦ Νυμφίου μὲ τὴν ὁποία ἀρχίζει ἡ Μεγάλῃ Ἑβδομάδα. Μέσα σὲ κατανυκτικὴ ἀτμόσφαιρα καὶ ἀφοῦ σβήσουν τὰ φῶτα τοῦ ναοῦ, ἐξέρχεται ἡ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ποὺ παριστάνεται νὰ φορᾷ κόκκινη χλαμύδα, ἀκάνθινο στεφάνι καὶ νὰ κρατᾷ στὰ δεμμένα χέρια του ἕνα καλάμι, σὲ μία μοναδικὴ ἀπεικόνιση Ἄκρας Ταπεινώσης.

Τὶς ὑπόλοιπες τρεῖς μέρες, δηλαδὴ τὴ **Μ. Δευτέρα**, τὴ **Μ. Τρίτη** καὶ τὴ **Μ. Τετάρτη** κάθε πρωΐ καὶ κάθε βράδυ γίνονται πολὺωρες Ἀκολουθίες. Τὴ **Μ. Τρίτη** τὸ βράδυ ψάλλεται σὲ ὅλους τοὺς ναοὺς καὶ τὸ τροπάριο ποὺ ἔγραψε ἡ μοναχὴ Κασσιανὴ γιὰ τὴν πόρνη ποὺ μετανόησε καὶ ἔπλυνε τὰ πόδια τοῦ Χριστοῦ μὲ μύρο. Τὴν **Μ. Τετάρτη** τελεῖται καὶ ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Εὐχελαίου.

«Τὸ Πάσκαν γιὰ νὰ ᾿σαι χαρὰν, θέλει νηστείας γνώτα
ἕστερα ἔρκετ' ἢ Λαμπρὴ, ὁ Γολγοθᾶς ἐν' πρώτα».

Χαράλαμπος Δημοσθένους, *Ποιήματα*, σελ. 59
Ἐκδόσεις Χρυσοπολίτισσα, Λευκωσία, 1998



Τὴ **Μεγάλη Πέμπτη** τὸ πρωῖ ψάλλεται ἡ Θεία Λειτουργία σὲ ανάμνηση τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου. Ὅλες οἱ νοικοκυρὲς στὴν Κύπρο καθαρίζουν τὰ σπίτια τους, ἐτοιμάζουν τὰ σταυροκούλλουρα καὶ βάφουν κόκκινα αὐγά. Τὸ βράδυ τῆς Μεγάλης Πέμπτης ψάλλεται ἡ Ἀκολουθία τῶν Παθῶν, μιὰ πολὺωρη Ἀκολουθία, κατὰ τὴν ὁποία γίνεται ἀναπαράσταση τῆς Σταύρωσης τοῦ Χριστοῦ καὶ διαβάζονται τὰ Δώδεκα Εὐαγγέλια.

Τὴ **Μεγάλη Παρασκευὴ** τὸ πρωῖ σὲ ὅλες τὶς ἐκκλησίες γίνεται ἡ Ἀποκαθήλωση, δηλαδή ἡ Ἀκολουθία, κατὰ τὴν ὁποία ὁ Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἄριμαθαίας καὶ ὁ Νικόδημος ὁ νυχτερινὸς μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ κατεβάζουν τὸ σῶμα Του ἀπὸ τὸ Σταυρὸ καὶ τὸ ἐναποθέτουν στὸν τάφο. Μετὰ τὴν Ἀκολουθία αὐτὴ κοπέλες σὲ ὅλους τοὺς ναοὺς στολίζουν μὲ ἄνθη τὸν Ἐπιτάφιο. Πρόκειται γιὰ ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ ὄμορφα ἔθιμα σὲ ὅλη τὴν Κύπρο. Τὸ βράδυ ψάλλονται τὰ Ἐγκώμια (μικρὰ τροπάρια) στὸ νεκρὸ Χριστὸ καὶ στὴ συνέχεια γίνεται ἡ περιφορὰ τοῦ Ἐπιταφίου στοὺς δρόμους τῶν πόλεων καὶ τῶν χωριῶν, ἐνῶ οἱ καμπάνες κτυποῦν πένθημα.

Τὸ **Μεγάλο Σάββατο** τὸ πρωῖ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς πρωϊνῆς Θείας Λειτουργίας γίνεται ἡ λεγόμενη πρώτη Ἀνάσταση, πού στὴν Κύπρο γιορτάζεται μὲ ἰδιαίτερο τρόπο. Πέφτουν τὰ μαῦρα πέπλα πού κάλυπταν τὶς εἰκόνες κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Ἁγίας Ἑβδομάδας, οἱ ἱερεῖς ρίχνουν στὸ δάπεδο φύλλα δάφνης καὶ μυρσίνια, οἱ πιστοὶ κτυποῦν μὲ δύναμη τὰ στασίδια, οἱ καμπάνες κτυποῦν χαρμόσυνα καὶ γενικὰ ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι θριαμβευτική. Τὸ βράδυ τοῦ Σαββάτου, τὰ μεσάνυχτα, τελεῖται στὸν περίβολο τῶν ναῶν ἡ Ἀκολουθία τῆς Ἀναστάσεως (Καλὸς Λόγος).

Τὴν **Κυριακὴ τοῦ Πάσχα** τελεῖται ὁ Ἑσπερινὸς τῆς Ἀγάπης. Ὅλες οἱ οἰκογένειες ψήνουν στὰ κάρβουνα ἄρνι σούβλα ἢ ἄρνι ψητὸ στὸ φούρνο, τσουγκρίζουν κόκκινα αὐγά καὶ ἐορτάζουν σὲ μεγάλες οἰκογενειακὲς παρέες.

Πασχαλόγιορτα καὶ παραδοσιακὰ κυπριακὰ ἔθιμα

Στὰ Πασχαλόγιορτα ἀνήκουν καὶ πολλὰ ἔθιμα τὰ ὁποῖα διατηροῦνται μέχρι σήμερα στὴν Κύπρο. Τὰ κυριότερα ἀπὸ αὐτὰ εἶναι τὰ κόκκινα αὐγά, οἱ ἀβκωτὲς καὶ οἱ φλαοῦνες.

Ἀβκωτὲς. Πολὺ χαρακτηριστικὰ παρασκευάσματα γιὰ τὶς μέρες τοῦ Πάσχα ἦταν τὰ διάφορα εἶδη κουλλουριῶν πού ἔφεραν ἓνα ἢ περισσότερα κόκκινα αὐγά καὶ ὀνομάζονταν ἀβκωτὲς. Τὴν Μ. Πέμπτη ζύμωναν τὰ κουλλούρια, τὶς ἀβκωτὲς καὶ ἔβαφαν τὰ **αὐγά**, κυρίως **κόκκινα**, ἀλλὰ μερικὲς φορὲς καὶ κίτρινα. Οἱ παραδοσιακοὶ τρόποι βαφῆς αὐγῶν ἦταν μὲ φύλλα κρεμμυδιῶν, μὲ μαργαρίτες κίτρινες (τὰ λεγόμενα σιμιλλοῦδκια), μὲ εἰδικὰ φύκια τῆς θάλασσας, μὲ ρίζες διάφορες, ὅπως π.χ. ρίζες τοῦ ἄγριου ἐρυθρόδανου, πού λεγόταν καὶ ριζάριν, τὶς ὁποῖες ἀφοῦ κοπάνιζαν, ἔβραζαν σὲ νερό.

Φλαοῦνες. Τὸ Μεγάλο Σάββατο σ' ὅλη τὴν Κύπρο ἦταν ἀφιερωμένο στὸ ζύμωμα τοῦ κατ' ἐξοχὴν πασχαλινοῦ ἐδέσματος πού εἶναι οἱ φλαοῦνες (ἓνα εἶδος τυρόπιτας). Ἡ φλαοῦνα εἶναι στενὰ συνδεδεμένη μὲ τὸ Πάσχα στὴν Κύπρο, ὅπως φανερώνει καὶ ἡ σχετικὴ κυπριακὴ παροιμία: «μὲ ξώλαμπρα φλαοῦνες, μὲ ξώγαμα προιτζία». Ἡ προετοιμασία γιὰ τὸ ζύμωμα τῶν φλαοῦνων ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Μεγάλη Παρασκευὴ. Τὸ τριμμένο τυρὶ ζυμωνόταν μὲ αὐγά, ἀφοῦ πρόσθεταν μέσα καὶ τὸ ἀνάλογο προζύμι, μαστίχα, μέχλεπι, μαύρη σταφίδα καὶ φρέσκο δυόσμο. Ἡ ζύμη αὐτὴ ὀνομαζόταν φουκὸς ἢ φωκός, καὶ ζυμωνόταν μὲ κάποια ἱεροτελεστία. Τὸ προζύμι τὸ πρόσθεταν σταυρωτὰ μέσα στὸ ἀλεύρι, σὲ πέντε σημεία, ὅσα εἶναι τὰ καρφιά πού σταύρωσαν τὸν Χριστό.



Εἰκ.5

«*Ἀκούονται μακρόθεν ψαλμοὶ διαί γλυκύτατοι καὶ τρυφεραὶ ὡς κλαυθμοὶ, ὡς θρήνοι: “Δός μοι τοῦτον τὸν ξένον!...”*». *Ψάλλουσι... ἀκολουθοῦντες τὴν λιτανεῖαν τοῦ Ἐπιταφίου...».*

Ἀπὸ τὸ διήγημα «Ἄρατε Πύλας» τοῦ Ἀλέξανδρου Μωραϊτίδη. Σχέδιο τοῦ Ἀγήνορα Ἀστεριάδη γιὰ τὰ Νεοελληνικὰ Ἀναγνώσματα, Β' Γυμνασίου. ΟΕΣΒ, Ἀθήνα 1950, πηγὴ: ἐφημ. «Καθημερινή», Ἀθήνα, 27 Ἀπριλίου 2003.

Τὰ πέπλα πού κάλυπτον τὶς εἰκόνες τὴν Ἁγία Ἑβδομάδα

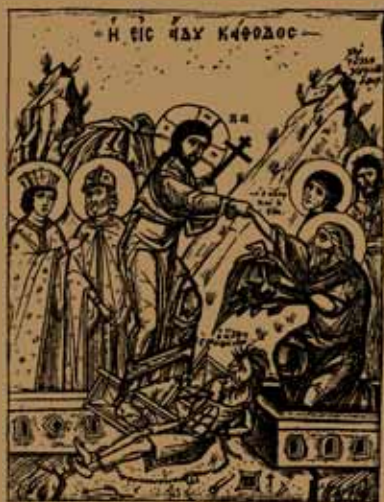
Εἰκ.6



Η ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Πορεία πρὸς τὴν Ζωηφόρον Ἀνάσταση

Ἡ Μεγάλη Ἑβδομάς προετοιμάζει τὴν εἴσοδό μας εἰς τὴν λαμπρὰν ἑορτὴν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Διανύων βῆμα πρὸς βῆμα τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστήν, ὁ Ὁρθόδοξος Χριστιανὸς ἀναμένει μὲ γλυκεῖαν ἀνυπομονησίαν τὰς ἡμέρας τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος, διὰ νὰ συμμετάσχη εἰς τὸ Πάθος καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου. Ὁ εὐσεβὴς λαός, προσερχόμενος ἀθρόως εἰς τοὺς ναοὺς, ἀγαπᾷ ἰδιαίτερος καὶ κατανύσσεται ἀπὸ τὴν λαμπρὰν ὑμνολογία τῶν ἡμερῶν αὐτῶν.



Εἰκ.7 «Ἀναστὰς ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ τάφου, καθὼς προεῖπεν, ἔδωκεν ἡμῖν τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ μέγα ἔλεος».

Ἵορθρος Κυριακῆς τοῦ Πάσχα ἤχος α΄

Διὰ ποῖον λόγον ὀνομάζομεν Μεγάλην τὴν ἑβδομάδα, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἑορτάζομεν τὴν ἀνάμνησιν τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου; Διότι μεγάλα καὶ ἀπερίγραπτα ὑπῆρξαν αἱ ὠφέλεια τὰς ὁποῖας ἐλάβομεν κατ' αὐτὴν τὴν ἑβδομάδα. Κατ' αὐτὴν τὴν ἑβδομάδα ἔλαβε τέλος ὁ πολυχρόνιος πόλεμος ἡμῶν ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, κατηργήθη ὁ θάνατος, ἐξηφανίσθη ἡ κατάρρα, ἡ τυραννικὴ ἐξουσία τοῦ Διαβόλου κατελύθη, τὰ ὑπάρχοντά του ἐληλατήθησαν, συμφιλίωσις τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐγένετο... Γι' αὐτὸ ὀνομάζομεν Μεγάλην τὴν ἑβδομάδα αὐτὴν, ἐπειδὴ τόσας πολλὰς δωρεὰς μᾶς ἐχάρισε κατ' αὐτὴν ὁ Κύριος.

Οἱ ὕμνοι τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος, συμπεριλαμβανομένης εἰς αὐτὴν καὶ τῆς λαμπρᾶς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, ὑπερέχουν ὅλων τῶν ἄλλων, εἶναι «ἄσματα τῶν ἀσμάτων». Πρὶν ὁμιλήσωμεν περὶ τοῦ περιεχομένου ἐκάστης ἡμέρας τῆς Μ. Ἑβδομάδος εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπενθυμίσωμεν ὅτι αἱ ἑσπεριναὶ Ἀκολουθίαι τῆς Μ. Ἑβδομάδος, εἰς τὰς ὁποῖας συρρέουν πλήθη λαοῦ, δὲν εἶναι ἑσπεριναὶ ἀλλὰ πρωϊναὶ. Εἶναι δηλαδὴ ὁ Ὁρθρος, ἥτοι ἡ πρωϊνὴ Ἀκολουθία τῆς ἐπομένης ἡμέρας καί, κατ' ἐκκλησιαστικὴν οἰκονομίαν, ψάλλεται τῇ ἑσπέρᾳ τῆς προηγουμένης πρὸς διευκόλυνσιν τῶν πιστῶν.

ΣΑΒΒΑΤΟΝ ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ

«Ἐπιστάς τῷ Λαζάρου μνήματι, φιλάνθρωπε, τοῦτον ἐκάλεσας, καὶ ζῶν χρηματίζων ἀθάνατος...» *Κανὼν Ἁγίου Λαζάρου, Ὡδὴ ε΄, Ἦχος πλ. δ΄*

Ὁ Ἰησοῦς ἠτοιμάζετο νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὰ Ἱεροσόλυμα, ὅταν ἔφθασε ἓνας ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὴν Βηθανίαν. Οὗτος τὸν ἐπληροφόρησεν, ὅτι ὁ Λάζαρος, ὁ ἀδελφὸς τῆς Μάρθας καὶ τῆς Μαρίας, ἦτο σοβαρῶς ἀσθενὴς καὶ ἐκινδύνευε νὰ ἀποθάνῃ. Ὁ Ἰησοῦς εἶπε εἰς τοὺς μαθητάς: – Αὐτὴ ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστι πρὸς θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ἔφθασαν ἔξω ἀπὸ τὴν Βηθανίαν, ἡ ἀδελφὴ τοῦ Λαζάρου Μάρθα ἔσπευσε νὰ τὸν προῦπαντήσῃ καὶ τοῦ λέγει:

- Κύριε, ἂν ἦσο ἐδῶ, ὁ ἀδελφός μου δὲν θὰ ἀπέθνησκε. Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη:
- Ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου. Ἐγὼ εἰμὶ ἡ Ἀνάστασις καὶ ἡ Ζωή.

Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὸ σπήλαιον, τὸ ὁποῖο ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς τάφος, διέταξεν ὁ Ἰησοῦς νὰ ἀφαιρέσουν τὸν λίθον, ὁ ὁποῖος ἐκλείει τὴν εἴσοδον τοῦ σπηλαίου. Ἡ Μάρθα εἶπε πρὸς Αὐτόν: – Κύριε, εἶναι τώρα τέσσαρες ἡμέραι πού ἔχει ταφεῖ. Ὁ Ἰησοῦς ἀπήντησε: – Δὲν σοῦ εἶπον ὅτι, ἂν πιστεύης, θέλεις ἴδει τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ὅταν, λοιπόν, ἐσήκωσαν τὸν λίθον, ὁ Ἰησοῦς ἐπροχώρησε πρὸς τὸν ἄνοιγμα. Ἀφοῦ προσηγήθη, ἐφώνησε μὲ φωνὴν ζωηράν, ἡ ὁποία ἐφάνέρωσε ὅτι εἶχεν ἐξουσίαν: Λάζαρε, δεῦρο ἔξω! Ἀμέσως ὁ Λάζαρος ἐσηκώθη καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸν τάφον, περιβεβλημένος τὸ σάβανον καὶ δεδεμένος μὲ τὰς ταινίας τῆς ταφῆς. Ὁ Ἰησοῦς διέταξε νὰ λύσουν τὰς ταινίας καὶ παρέδωκεν τὸν Λάζαρον εἰς τὰς ἀδελφάς του. Ὅσοι εἶδον τὸ θαῦμα τοῦτο τοῦ Χριστοῦ, ἐπίστευσαν εἰς Αὐτόν. Τὴν ἀνάστασιν τοῦ Λαζάρου ἑορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας τὸ Σάββατον, παραμονὴν τῶν Βαΐων.





Εικ.8

Αναπαράσταση της Έγερσης του Λαζάρου στη Λάρνακα «τὸ Παιδί τοῦ Λαζάρου», Χ. Χοτζάκογλου, «Ὁ ναός τοῦ Ἁγίου Λαζάρου στη Λάρνακα», Λευκωσία, 2010.

Στὴν ἀναπαράσταση τῆς ἔγερσης τοῦ Λαζάρου στὴ Λάρνακα οἱ πιστοί, ἀφοῦ προσκυνούσαν τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου στὸ εἰκονοστάσι, κατέβαιναν στὴν κρύπτη καὶ ἐναπόθεταν τὰ ἀναμμένα κεριά τους στὴ μαρμάρινη σαρκοφάγο. Ἐπειτα κατευθύνονταν ὅλοι, κληρὸς καὶ λαὸς στὴ μεγάλη αἴθουσα ἀπέναντι ἀπὸ τὴ νότια εἴσοδο τοῦ ναοῦ, ὅπου οἱ ἐπίτροποι εἶχαν ντύσει τὸ «ὀμορφότερο καὶ ἐξυπνότερο νεαρὸ ἀγόρι τῆς περιοχῆς, τὸ Παιδί τοῦ Λαζάρου, μὲ ἓνα ἔνδυμα καμωμένο ἀπὸ κίτρινους λαζάρους, «τὰ λουλούδια τοῦ λαζάρου» πλεγμένο ἀπὸ τὶς καλύτερες γυναῖκες τῆς πόλης εἰδικὰ γιὰ τὴ γιορτῆ». Ἐπειτα συνοδεῖα πένθιμων ὕμνων καὶ μουσικῆς ξάπλωναν τὸν νεαρὸ Λάζαρο στὴ μέση τοῦ δωματίου, πάνω σὲ στρώση ἀπὸ ποικιλόχρωμα ἄνθη, φύλλα, μυρωδικὰ λουλούδια καὶ ἀνθοὺς ροδιάς, πορτοκαλιῶν, φοινίκων, βασιλικῶν καὶ γύρω τρεμπόπαιζαν λαμπάδες ἀναμμένες. Ὁ μητροπολίτης διάβαζε τὸ εὐαγγελικὸ χωρίο καὶ στὸ ἐδάφιο πού ἀναφέρεται τὸ «Λάζαρε, δεῦρο ἔξω» ὕψωνε τὸν τόνο τῆς φωνῆς του καὶ ἀφοῦ πλησίαζαν τρεῖς ἱερεῖς ἀγγίζοντας τὸ μέτωπο τοῦ νεαροῦ «Λαζάρου» μὲ τὸν σταυρό, θυμιατίζοντάς τον καὶ ραντίζοντάς τον μὲ ἁγιασμό, ὁ νέος στεκόταν ὄρθιος ἀπότομα. Ὅλο τὸ συγκεντρωμένο πλῆθος ἀναφωνοῦσε «Ἀνέστη ὁ Λάζαρος» καὶ ἀκολουθοῦσε μιὰ μουσικὴ πανδαισία μὲ βιολιά, φλογέρες, λαοῦτο καὶ τραγούδια, οἱ ἐπίτροποι προσέφεραν καρπούς, ζαχαρωτὰ καὶ κόλλυβα τοῦ Λαζάρου, καθὼς ἐπίσης καὶ ζυμαρένια ἀνθρωπόμορφα ὁμοιώματα, τὰ «λαζαράκια, λάζαρους». Ἐπειτα περιφερόταν ἡ ὁμάδα τῶν παιδιῶν συνοδεῖα ἱερέως στὰ σπίτια τῆς Λάρνακας, ὅπου τραγουδοῦσε τὸ τραγούδι τοῦ Λαζάρου καὶ οἱ νοικοκυρὲς τοὺς προσέφεραν αὐγὰ ἢ χρήματα.

Τὸ «**Τραγούδι τοῦ Λαζάρου**» τραγουδιέται ἀπὸ παιδιά ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μεγάλους, τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου ἢ τὸ ἀπόγευμα τῆς προηγούμενης μέρας, τῆς Παρασκευῆς, μετὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ Μικροῦ Ἀποδείπνου καὶ τοῦ Κανόνος τοῦ Ἁγίου Λαζάρου στὴν ἐκκλησία. Ταυτόχρονα ἐκτελεῖται δρώμενο μὲ τὴν ἀναπαράσταση τῆς Ἔγερσης τοῦ Λαζάρου ἀπὸ παιδιά, ἐνῶ οἱ συμμετέχοντες κρατοῦν λουλούδια πού συμβολίζουν τὸ Λάζαρο, ὅπως λαζάρους καὶ σίμιλλα. Τὸ τραγούδι φέρνει τὸ χαρμόσυνο μήνυμα τοῦ ἐρχομοῦ τῆς ἀνοιξῆς πού ἔφερε τὸ μήνυμα τῆς ἀνάστασης τοῦ Λαζάρου καὶ τὴν προαγγελία τῆς κοινῆς ἀναστάσεως.



Εικ.9 Κίτρινες μαργαρίτες (Σιμιλλοῦδκια)

«Ἐαρ ἡμῖν ἐπέφανε τοῖς πᾶσι τὸ μηνῦον τὴν τοῦ Λαζάρου ἔγερσιν, ξένον φρικτὸν σημεῖον. Ἄνθη καὶ ρόδα εὐσομα, κατάνυξις ψυχῆς τε καὶ λέγω σας ἀκροαταὶ εἰς τὴν χαρὰν νὰ εἰσθε...».

Εἰδικὴ ἀναφορά γίνεται γιὰ τὴν Κύπρο, στὴν ὁποία κατέφυγε ὁ ἅγιος, ὅπου στὸ Κίτιο χειροτονήθηκε ἐπίσκοπος ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους. Ἐκεῖ εὑρίσκεται καὶ ὁ δεῦτερος τάφος του στὸν περικαλλὴ βυζαντινὸ ναὸ πού εἶναι ἀφιερωμένος σ' αὐτόν.



«Λάζαρε, δεῦρο ἔξω»

Εικ.10 «Ἡ ἔγερση τοῦ Λαζάρου», 17ος αἰώνας, Μουσεῖο Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Λαζάρου, Λάρνακα



Εικ.11 Ἱερός Ναός Ἁγίου Λαζάρου, Λάρνακα

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΒΑΪΩΝ

«Είσερχομένου σου Κύριε, εις την άγιαν Πόλιν,
έπί πάλου καθήμενος, έσπενδες έλθειν επί τὸ Πάθος...»

Κυριακή τῶν Βαΐων, Λιτή, Ἦχος β΄

Ὁ Ἰησοῦς ἐξεκίνησε ἐκ Βηθανίας διὰ τὰ Ἱεροσόλυμα. Ὅταν ἔφθασε πλησίον, λέγει εἰς δύο ἐκ τῶν μαθητῶν: Πηγαίνετε εἰς τὴν ἀπέναντι κώμην καὶ θὰ εὑρετε ἐμπρὸς σας μίαν ὄνον μετὰ τοῦ πάλου αὐτῆς. Λάβετε τὸν πᾶλον καί, ἂν σὰς ἐρωτήσῃ κανεὶς, εἶπατε, ὅτι ὁ Διδάσκαλος ἔχει ἀνάγκην αὐτοῦ. Οἱ δύο μαθηταὶ μετέβησαν καὶ ἔφεραν τὸν πᾶλον. Ἔθεσαν ἐπὶ τῆς ράχεως αὐτοῦ ἱμάτια, ἐκάθισεν ἐπ' αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς καὶ ἤρχισαν νὰ προχωροῦν πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ. Τοιοῦτοτρόπως ἐξεπληρώθη ἡ προφητεία τοῦ προφήτου Ζαχαρίου, ὁ ὁποῖος ἔγραψεν: «Εἶπατε εἰς τὴν θυγατέρα Σιών: Ἴδου ὁ Βασιλεὺς σου ἔρχεται εἰς σὲ καθήμενος ἐπὶ πάλου ὄνου». Πολλοὶ κάτοικοι τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ πολλοὶ προσκυνηταὶ, ὅταν ἤκουσαν, ὅτι ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς, ἐξῆλθαν νὰ τὸν προῦπαντήσουν. Ἄλλοι ἐκράτουν βαΐα, ἤτοι φύλλα φοινίκων, ἄλλοι ἔστρωναν εἰς τὸν δρόμον ὑφάσματα καὶ κλάδους δένδρων καὶ ἔκραζαν: Ὡσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου! Τοιοῦτοτρόπως δέ, ἐν μέσῳ τοῦ ἐνθουσιᾶντος πλήθους, εἰσήλθεν ὁ Ἰησοῦς θριαμβευτικῶς εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἡ εἴσοδος αὐτῆ πανηγυρίζεται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μας τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων, μίαν Κυριακὴν πρὸ τοῦ Πάσχα, ὅτε διανέμονται βαΐα εἰς τοὺς χριστιανούς.



Εἰκ.14 Οἱ πιστοὶ ἐτοιμάζουν τὰ βαΐα
γιὰ τὸ στολισμὸ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Παναγίας
Χρυσалиνιώτισσας στὴν Παλιὰ Λευκωσία.



Εἰκ.15 Ἡ Πύλη τῆς Ἱεράς Μονῆς Ἁγίου Γεωργίου
Μαυροβονίου, Τροῦλλοι, στολισμένη με βαΐα.



Εἰκ.16



Εἰκ.12 «Ἴδου ὁ Νυμφίος ἔρχεται ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός».



Εἰκ.13
Ἡ Βαΐοφόρος.
41.5 X 34 ἐκ.
Ἐκκλησία τοῦ
Ἁγίου
Σωζομένου,
Γαλάτα.

«Ἐρχόμενος ὁ Κύριος πρὸς τὸ ἐκούσιον πάθος,
τοῖς ἀποστόλοις ἔλεγεν ἐν τῇ ὁδῷ·
ἰδου ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα
καὶ παραδοθήσεται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου,
καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ...».

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΒΑΪΩΝ ΕΣΠΕΡΑΣ
Στιχηρὰ ἰδιόμελα. Ἦχος α΄



Εἰκ.17

ΜΕΓΑΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

«**Ἴδου ὁ Νυμφίος ἔρχεται ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός...**»

Ὅρθρος Μεγάλης Δευτέρας, Ἦχος πλ. δ΄

Κατὰ τὴν Μ. Δευτέρα ἐπιτελοῦμεν **ἀνάμνησιν τοῦ ἐνάρετου Ἰωσήφ** (υἱοῦ τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ καὶ δισεγγόνου τοῦ Ἀβραάμ), ὁ ὁποῖος εἶναι τύπος Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐθεωρήθη δὲ ὁ Ἰωσήφ τύπος καὶ προεικόνισις τοῦ Κυρίου, διότι καὶ Αὐτός, ἀγαπητὸς Υἱὸς τοῦ Πατρὸς, ἐφθονήθη ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων Του Ἰουδαίων, ἐπωλήθη ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ Του, ἐβασανίσθη καὶ ἐρρίφθη νεκρὸς εἰς τὸν σκοτεινὸν τάφον. Ἀκολουθῶς ἀνέστη ἐνδόξως καὶ τρέφει ἡμᾶς διὰ τοῦ Ἄρτου τῆς ζωῆς, δηλαδὴ διὰ τοῦ παναγίου Σώματός Του. Ἐπίσης κατὰ τὴν Μ. Δευτέρα ἐπιτελοῦμεν **ἀνάμνησιν καὶ τῆς ἀκάρπου συκῆς**, τὴν ὁποῖαν κατηράσθη ὁ Κύριος καὶ ἐξηράνθη. Ἡ συκὴ συμβολίζει πάντα ἄνθρωπον στερούμενον πνευματικῶν καρπῶν, δηλαδὴ ἀρετῶν. Ἡ Ἐκκλησία μὲ τὸ παράδειγμα τῆς συκῆς θέλει νὰ μᾶς προτρέψει σὲ ἀγῶνες πνευματικούς πρὸς ἀπόκτησιν ἀρετῶν.

Ἡ Ὑμνογραφία τῆς ἡμέρας εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὰ δύο ἀνωτέρω θέματα καὶ ἐπὶ πλέον εἰς τὸ θέμα τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κυρίου πρὸς τὸ Πάθος. «**Ἴδου ὁ Νυμφίος ἔρχεται...**», ἐμπνευσμένον ἀπὸ τὴν παραβολὴ τοῦ Κυρίου περὶ τῶν δέκα παρθένων. Ἔνεκα τοῦ τροπαρίου αὐτοῦ, ποὺ ψάλλεται καὶ κατὰ τὰς δύο ἐπομένους ἡμέρας, αἱ Ἀκολουθίαι τῆς Μ. Δευτέρας, τῆς Μ. Τρίτης καὶ τῆς Μ. Τετάρτης λέγονται καὶ «Ἀκολουθίαι τοῦ Νυμφίου».

ΜΕΓΑΛΗ ΤΡΙΤΗ

«**Τὸν Νυμφίον, ἀδελφοί, ἀγαπήσωμεν, τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν εὐτρεπίσωμεν...**» Μεγάλη Τρίτη, Κάθισμα Ὅρθρου, Ἦχος δ΄

Κατὰ τὴν Μ. Τρίτη ἐπιτελοῦμεν **ἀνάμνησιν τῆς περὶ τῶν δέκα παρθένων παραβολῆς** τοῦ Κυρίου. Ἡ Ἐκκλησία μᾶς καλεῖ νὰ εἴμεθα ἕτοιμοι διὰ νὰ ὑποδεχθῶμεν, κρατοῦντες τὰς λαμπάδας τῶν ἀρετῶν μας, τὸν οὐράνιον Νυμφίον, τὸν Κύριον Ἰησοῦν, ὁ ὁποῖος θὰ ἔλθῃ αἰφνιδίως, εἴτε εἰδικῶς κατὰ τὴν στιγμήν τοῦ θανάτου μας, εἴτε γενικῶς κατὰ τὴν Δευτέρα Παρουσίαν. Ἐπίσης μᾶς καλεῖ, φέρουσα ἐνώπιόν μας καὶ τὴν παραβολὴ τῶν ταλάντων, νὰ καλλιιεργήσωμεν καὶ νὰ αὐξήσωμεν τὰ χαρίσματα ποὺ μᾶς ἔδωσεν ὁ Θεός.

ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

«**Δός μοι τὸ μύρον, ἵνα ἀλείψω κάγῳ τὸν ἐξαλείψαντά μου πάσας τὰς ἁμαρτίας**» Ὅρθρος Μεγάλης Τετάρτης, Αἶνοι



Κατὰ τὴν Μ. Τετάρτη ἐπιτελοῦμεν **ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος τῆς ἀλείψεως τοῦ Κυρίου διὰ μύρου ὑπὸ πόρνης γυναικός**. Ἐπίσης φέρει εἰς τὴν μνήμην μας ἡ Ἐκκλησία καὶ τὴν **σύγκλησιν τοῦ Συνεδρίου τῶν Ἰουδαίων**, τοῦ ἀνωτάτου δηλαδὴ Δικαστηρίου των, πρὸς λήψιν ἀποφάσεως καταδίκης τοῦ Κυρίου, ὡς καὶ **τὰ σχέδια τοῦ Ἰούδα πρὸς προδοσίαν τοῦ Διδασκάλου του**. Ψάλλονται «Ἴδου ὁ Νυμφίος ἔρχεται...», «Τὸν νυμφῶνά Σου βλέπω...» καὶ τὸ τροπάριον τῆς εὐσεβοῦς καὶ λόγιας ποιήτριας τοῦ Βυζαντίου Κασσιανῆς, μὲ ἠρωΐδα τοῦ ποιήματός της τὴν πόρνη, ποὺ ἄλειψε μὲ μύρον τὸν Κύριον. Κατὰ τὰς πρωΐνας ὥρας τελεῖται καὶ τὰς τρεῖς ἡμέρας, Μ. Δευτέρα, Μ. Τρίτη καὶ Μ. Τετάρτη ἡ Θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων Δώρων.

Εἰκ.19 Ἅγιον Εὐχέλαιον.



Εἰκ.18

«**Τὸν νυμφῶνά σου βλέπω,
Σωτήρ μου, κεκοσμημένον
καὶ ἔνδυμα οὐκ ἔχω,
ἵνα εἰσέλθω ἐν αὐτῷ·
λάμπρυνόν μου
τὴν στολὴν τῆς ψυχῆς,
φωτοδότα, καὶ σῶσόν με.**»

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΒΑΪΩΝ ΕΣΠΕΡΑΣ
ἔξαποστειλάριον. Ἦχος α΄



ΜΕΓΑΛΗ ΠΕΜΠΤΗ

«Ότε οί ένδοξοι Μαθηταί, έν τῷ νιπτήρι τοῦ Δείπνου έφωτίζοντο, τότε Ίούδας ό δυσσεβής, φιλαργυρίαν νοσήσας έσκοτίζετο...»

Όρθρος Μεγάλης Πέμπτης, Ήχος πλ. δ'

Κατά την Μ. Πέμπτη έπιτελούμεν ανάμνησιν τεσσάρων γεγονότων: α) Τής νίψεως τών ποδών τών άποστόλων ύπό τοῦ Κυρίου, β) Τοῦ Μυστικού Δείπνου, δηλαδή τής παραδόσεως εις ήμάς ύπό τοῦ Κυρίου τοῦ Μυστηρίου τής Θείας Εὐχαριστίας, γ) Τής θαυμαστής προσευχῆς τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν Πατέρα Του καί δ) Τής προδοσίας τοῦ Κυρίου ύπό τοῦ Ίούδα.

Ή Μ. Πέμπτη είναι ή ημέρα τής παραδόσεως τοῦ Μυστηρίου τής Θείας Εὐχαριστίας καί διὰ τοῦτο ό Έσπερινός τής ημέρας αὐτῆς είναι συνυφασμένος μετὰ Θ. Λειτουργίας (τῆς τοῦ Μ. Βασιλείου). Ή Λειτουργία αὐτή τελείται κατά τὰς πρωϊνάς ώρας.



Εικ.20 Ὁ Νιπτῆρ, Τοιχογραφία, Έγκλειστρα, Ίερὰ Μονή Άγίου Νεοφύτου, Τάλα.



Εικ.23 Αναπαράσταση τοῦ Νιπτῆρος στὸν Ίερό Ναό Άγίου Άρσενίου Καππαδόκη στὴν Κυπερούντα.



Εικ.21 Ὁ Μυστικὸς Δείπνος Ίερός Ναὸς Άγίου Δημητρίου, Λευκωσία



Εικ.22 Ἡ Προδοσία, Τοιχογραφία, Ίερός Ναὸς Άγίας Παρασκευῆς, Γεροσκήπου.



Εικ.24 Ἡ Αγωνία ἢ προσευχή τοῦ Χριστοῦ έν τῷ Κήπῳ τῆς Γεθσημανῆ.



ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

«Σήμερον κρεμάται ἐπὶ ξύλου, ὁ ἐν ὕδασι τὴν γῆν κρεμάσας...»

Ἵθρος Μεγάλης Παρασκευῆς, Ἀντίφωνον ιε', Ἦχος πλ. β'

Κατὰ τὴν Μ. Παρασκευὴ ἑορτάζομεν τὰ Πάθη τοῦ Κυρίου, ἧτοι ἐπιτελοῦμεν ἀνάμνησιν τῶν ἐμπτυσμῶν, τῶν ραπισμάτων, τῶν ὕβρεων κτλ. καὶ κυρίως τῆς σταυρώσεως καὶ τοῦ φρικτοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου. Μᾶς ὑπενθυμίζει ἀκόμη ἡ Ἐκκλησία μας, κατὰ τὴν ἡμέρα αὐτὴν, τὴν ἐν τῷ σταυρῷ ὁμολογίαν τοῦ ληστοῦ, ὅτι ὁ Κύριος εἶναι Βασιλεὺς οὐράνιος, καὶ τὴν παράκλησιν τοῦ ὅπως τὸν ἐνθυμηθῆ εἰς τὴν Βασιλείαν Του.

Ψάλλεται τὸ τροπάριον «Ὅτε οἱ ἐνδοξοὶ μαθηταί...» καὶ στὴ συνέχεια ἀναγινώσκονται τὰ 12 Εὐαγγέλια. Μεταξὺ τῶν πρώτων Εὐαγγελίων, μέχρι τοῦ ἔκτου, παρεμβάλλονται ἀντίφωνα καὶ καθίσματα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα, τὴν ἄρνησιν τοῦ Πέτρου, τὴν ἀγνωμοσύνην τῶν Ἑβραίων πρὸς τὸν Κύριον, τὴν ὁμολογίαν τοῦ ληστοῦ κτλ. Ὅταν ψάλλεται τὸ ἀντίφωνον «Σήμερον κρεμάται ἐπὶ ξύλου...», λιτανεύεται ὑπὸ τῶν Ἱερῶν ἐν μέσῳ τοῦ Ναοῦ ὁ Ἐσταυρωμένος.

Τὸ πρῶτὸ ψάλλονται καὶ αἱ «Μεγάλαι Ὁραὶ» ποὺ λέγονται ἔτσι διότι ἀναφέρονται εἰς μεγάλα γεγονότα. Κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν τῆς Μ. Παρασκευῆς, ποὺ ψάλλεται τὸ πρῶτὸ εὐθύς μετὰ τὰς Ὁρας, γίνεται ἡ ἀποκαθήλωσις τοῦ Ἐσταυρωμένου καὶ ἀκολούθως τοποθετεῖται εἰς τὸ ἱερὸν κουβούκλιον (εἶδος κενοταφίου) ἐν ὕφασμα, ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον ἔχει κεντηθῆ ἢ ζωγραφηθῆ ὁ Κύριος νεκρός. Τὸ ὕφασμα αὐτὸ λέγεται «Ἐπιτάφιος».



Εἰκ.25

«Σήμερον κρεμάται ἐπὶ ξύλου ὁ ἐν ὕδασι τὴν γῆν κρεμάσας. Στέφανον ἐξ ἀκανθῶν περιτίθεται ὁ τῶν ἀγγέλων Βασιλεὺς.

Ψευδῆ πορφύραν περιβάλλεται ὁ περιβάλλων τὸν οὐρανὸν ἐν νεφέλαις. Ράπισμα κατεδέξατο ὁ ἐν Ἰορδάνῃ ἐλευθερώσας τὸν Ἀδάμ.

Ἵθλοις προσηλώθη ὁ Νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας. Λόγῃ ἐκεντήθη ὁ Υἱὸς τῆς Παρθένου. Προσκυνοῦμέν σου τὰ πάθη, Χριστέ. Δεῖξον ἡμῖν καὶ τὴν ἐνδοξὸν σου ἀνάστασιν».

Ἵθρος Μεγάλης Παρασκευῆς
Ἀντίφωνον ιε', Ἦχος πλ. β'

Εἰκ.26

Τοιχογραφία, ὁ Ἐμπαιγμός, Ἱερὸς Ναὸς Τιμίου Σταυροῦ τοῦ Ἀγιασμάτη, Πλατανιστάσα.



Εἰκ.27

Τοιχογραφία, ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν Ἀρχιερέων, Ἱερὸς Ναὸς Ἁγίου Ἰωάννη Λαμπαδιστή, Καλοπαναγιώτης.



Εἰκ.28

Τοιχογραφία, ὁ Χριστὸς Ἐλκόμενος, Ἱερὸς Ναὸς Ἁγίας Παρασκευῆς, Γεροσκήπου.





Εικ.29 Ὁ Ἑσπερινὸς τῆς Ἀποκαθλώσεως, χοροστατοῦντος τοῦ Μητροπολίτου Κύκκου καὶ Τηλλυρίας κ. Νικηφόρου στὸν Ἱερό Ναὸ Ἁγίου Προκοπίου, Μετόχιον Κύκκου, Λευκωσία.

Εἰκ.30 Ἡ Ἀποκαθλώσις, 119x84 ἐκ., Ἱερός Ναὸς Ἁγίας Μαρίας, Καλοπαναγιώτης.



Εἰκ.31 Ἡ Σταύρωση, Ἱερός Ναὸς Ἁγίου Δημητρίου Ἀκροπόλεως, Λευκωσία



Εἰκ.32 Τοιχογραφία, Ἱερός Ναὸς Ἁγίας Παρασκευῆς, Γεροσκήπου.

Ὁ Θρήνος τῆς Παναΐας

«Ὅτι τζιαὶ ἐσταυρώσαν τον τὸμ ποιητήν τοῦ κόσμου, ὁ ἥλιος ἐσκοτίστηκεν, οὐλον τὸ φῶς ἐχάθην, τζιαὶ τὸ φεγγάριν τ' οὐρανοῦ» στὸ γαΐμαν ἐμάνθην. Ποὺ τὰ 'κουσεν ἡ Δέσποινα ἔγυρεν τζι' ἐλλιώθην, πέντε καντρά ροόστεμμαν ὥστι τζι' ἐπολλιώθην. Ὅτι τζι' ἐπολλιώθην ἡ Δέσποινα τοῦ κόσμου, εἶπεν τους «ποὺ 'ν τὸγ Γιούλλημ μου, τὸ φῶς τῶν ἀμμαδικίωμ μου;» Εἶπαν της «δίκλησε ψηλά τζιαὶ δὲ τὸσ σταυρωμένον, ἔτσι μὲ χωρὶς λύπησσις στὸ ξύλογ καρφωμένον.»

Δημοτικὸ Τραγοῦδι, «Λαογραφικὰ Κύπρου, Κυριάκου Χατζηιωάννου, ἐκδόσεις Ἐπιφανίου, Λευκωσία 1997, σελ. 18, στίχοι 88-90, 96-101.





Εικ.33 Η ΠΕΤΡΙΝΗ ΚΑΡΔΙΑ ΜΑΣ, ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

«Ω γλυκύ μου Ξαρ, γλυκύτετόν μου τέκνον, πού ΐδν σου τὸ κάλλος;»



ΜΕΓΑΛΟ ΣΑΒΒΑΤΟ

*«Μεγαλόνομέν σε, Ἰησοῦ Βασιλεῦ, καὶ τιμῶμεν
τὴν Ταφὴν καὶ τὰ Πάθη σου...»*

Ἐγκώμια Ἐπιταφίου, Στάσις α΄, Ἦχος πλ. α΄

Κατὰ τὸ Μ. Σάββατο ἐορτάζομεν τὴν ταφὴν τοῦ Κυρίου ὑπὸ τοῦ Ἰωσήφ καὶ τοῦ Νικοδήμου, καθὼς καὶ τὴν κάθοδον Αὐτοῦ εἰς τὰ σκοτεινὰ βασιλεία τοῦ ἄδου. Ἐορτάζομεν λοιπὸν τὴν ταφὴν τοῦ Σώματος τοῦ Κυρίου καὶ τὴν κάθοδον τῆς Ψυχῆς Αὐτοῦ, ἠνωμένης μετὰ τὴν Θεότητα, εἰς τὰ βασιλεία τοῦ ἄδου, διὰ νὰ κηρύξη τὴν λύτρωσιν εἰς τὰς ἐκεῖ κρατούμενας ψυχάς.

Ψάλλονται εἰς τρεῖς στάσεις (δηλαδὴ τμήματα) τὰ λεγόμενα «Ἐγκώμια», μικρὰ τροπάρια, λιαν ἀγαπητὰ εἰς τὸν λαόν. Μετὰ ψάλλονται τὰ εὐλογητάρια καὶ στιχηρὰ τῶν αἰνῶν, καθὼς καὶ ἡ Δοξολογία. Ἀκολουθῶς γίνεται ἡ ἔξοδος καὶ ἡ περιφορὰ τοῦ φέροντος τὸν «Ἐπιτάφιον» ἱεροῦ κουβουκλίου.

Κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τοῦ Μ. Σαββάτου τὸ πρωῒ τελεῖται ὁ Ἑσπερινὸς τοῦ Πάσχα, συνυφασμένος μετὰ τῆς Θείας Λειτουργίας τοῦ Μ. Βασιλείου. Ἡ Ἀκολουθία ἔχει ἀναστάσιμον καὶ πανηγυρικὸν χαρακτήρα, διότι εἶναι, ὡς ἐλέχθη, Ἑσπερινὸς τῆς μεγάλης καὶ κοσμοσωτηρίου ἐορτῆς τοῦ Πάσχα καὶ ἀποτελεῖ εἰσαγωγὴν εἰς αὐτήν. Ὁ λαὸς ὀνομάζει αὐτὴν «πρώτην Ἀνάστασιν». Ψάλλεται τὸ ὠραιότατον τροπάριον «Σιγήσατω πᾶσα σὰρξ βροτεία...».

Εἰκ.34 Ὁ Ἐπιτάφιος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Γεωργίου Μαυροβουνίου, Τροῦλλοι.

Εἰκ.35 Ὁ Ἐπίσκοπος Μεσαορίας κ. Γρηγόριος, ραίνει μετὰ ῥοδοπέταλα τὸν Ἐπιτάφιο.

Εἰκ.36 Ἡ περιφορὰ τοῦ Ἐπιταφίου καὶ ἡ τοποθέτησί του στὴν Ἁγία Τράπεζα τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἰωάννη Θεολόγου, Λευκωσία.

«Τὸν ἥλιον κρύψαντα τὰς ἰδίας ἀκτίνας...»

Ὅρθρος Μεγάλου Σαββάτου, Ἦχος πλ. α΄



Εικ.37 Ὁ Ἐπιτάφιος
τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Γεωργίου
Μαυροβουνίου, Τροῦλλοι.

«Ὡ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου,
γλυκύτετόν μου Τέκνον,
πῶς τάφω νῦν καλύπτῃ;»

Μεγάλη Παρασκευὴ Ἑσπέρας,
Ἐγκώμια, Στάσις Τρίτη, Ἦχος γ΄



Εικ.38 Ὁ Ἐπίσκοπος Νεαπόλεως
κ. Πορφύριος, προΐσταται
τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ἐπιταφίου
στὸν Ἱερό Ναὸ Ἁγίου Δημητρίου,
Λευκωσία.



Εικ.39 Προσκύνηση Ἐπιταφίου.



Τὸ ἔθιμο τοῦ στολισματος
τοῦ Ἐπιταφίου
ἀπὸ τῆς εὐλαβεῖς γυναῖκες
οἱ ὁποῖες τὸν στολίζουν μὲ ἄνθη
ἀπὸ τῆς αὐλῆς, τοὺς κήπους,
τὰ χωράφια τοῦ χωριοῦ τους,
ὅπως: ἀθάνατα, κρίνα, τριαντάφυλλα,
καὶ μὲ ἓνα λουλούδι πού λέγεται
«δάκρυ τῆς Παναγίας».



Εικ.40



Εικ.41 Παπαδάκια (αγόρια ντυμένα με άμφια) στον Έπιτάφιο στον Ίερό Ναό Αγίου Δημητρίου, Λευκωσία.



Εικ.42 Περιφορά του Έπιταφίου στο Μακάρειο Νοσοκομείο Λευκωσίας, όπου νοσοκόμοι και ασθενείς προσκυνούν και περνούν κάτω από την εικόνα με το νεκρό σώμα του Θεανθρώπου για εὐλογία και ἴαση.



Εικ.43 Ὁ Ἐπίσκοπος Μεσαορίας κ. Γρηγόριος, με τις μυροφόρες ραίνουν με ροδόσταγμα και ροδοπέταλα τὸν Έπιτάφιο. Καθηδρικός Ναός Αγίου Ἰωάννη Θεολόγου, Λευκωσία.

«Ἐρραναν τὸν τάφον αἱ μυροφόροι μύρα λίαν πρῶτῃ ἔλθοῦσαι».

Μεγάλη Παρασκευή Ἐσπέρας Ἐγκώμια, Στάσις τρίτη, Ἦχος γ΄



ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

Αὕτη ἡ κλητὴ καὶ ἁγία ἡμέρα... ἑορτῶν ἑορτὴ καὶ πανήγυρις ἐστὶ πανηγύρεων...»

Κανὼν τῆς Ἀναστάσεως, Ἦχος α΄

Ἀνέτειλεν ἤδη ἡ «ἑορτῶν ἑορτὴ καὶ πανήγυρις πανηγύρεων», ἡ μεγάλη καὶ ἔνδοξος ἡμέρα τοῦ Πάσχα. Ἡ λέξις Πάσχα εἶναι ἐβραϊκὴ καὶ σημαίνει τὴν διάβασιν, τὸ πέρασμα. Εἶναι ἡ ἀνάμνησις τοῦ γεγονότος τῆς κατὰ θαυματουργικὸν τρόπον διαβάσεως τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης καὶ σωτηρίας τῶν ἐκ τῆς δουλείας τοῦ Φαραώ. Ἄλλὰ τὰ γεγονότα αὐτὰ ἦσαν συγχρόνως καὶ τύπος ἄλλων ὑψηλῶν ἐννοιῶν. Αἴγυπτος εἶναι ἡ ἁμαρτία καὶ τύραννος Φαραώ ὁ Διάβολος. Ὁ Κύριός μας, ὁ Ἄμνός τοῦ Θεοῦ, κατελθὼν ἐξ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν καὶ σταυρωθεὶς καὶ ταφείς καὶ ἀναστάς, μᾶς ἔσωσεν ἀπὸ τὴν χώραν τῆς πικρᾶς δουλείας μας εἰς τὴν «ἀνθοποιὸν νομήν», εἰς τὰς ὀλανθίστους κοιλάδας τῆς πνευματικῆς ζωῆς, καὶ συνέτριψεν τὸν ἐχθρόν μας Διάβολον. Αὐτὸ τὸ πέρασμα, αὐτὴν τὴν διάβασιν ἑορτάζομεν σήμερον. Τὴν διάβασιν ἀπὸ τὴν ἐνοχίην τῆς ἁμαρτίας εἰς τὴν δικαίωσιν, ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ σκότους εἰς τὴν ἀρετήν, ἀπὸ τὴν κατάραν εἰς τὴν εὐλογίαν, ἀπὸ τὴν φθορὰν εἰς τὴν ἀφθαρσίαν, ἀπὸ τὸν θάνατον εἰς τὴν ζωὴν, ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν οὐρανόν, λοιπὸν «ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται!»

Ἡ Ἀκολουθία τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, Ὁρθρος καὶ Θεία Λειτουργία τοῦ Ἱ. Χρυσοστόμου, τελεῖται συνήθως τὸ μεσονύκτιον τοῦ Σαββάτου πρὸς τὴν Κυριακὴν. Ψάλλεται τὸ «**Δεῦτε λάβετε φῶς...**» καὶ τὸ «**Τὴν ἀνάστασίν Σου...**». Ἀφοῦ ἀναγνωσθῆ τὸ Εὐαγγέλιον, ψάλλεται δεκάκις τὸ «Χριστὸς ἀνέστη...» καὶ ἔπειτα ὁ Κανὼν τοῦ Πάσχα, ποίημα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἀληθινὸν ἀριστοῦργημα. Περὶ τὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας ἀναγινώσκειται ὁ ἔξοχος «Κατηχητικὸς Λόγος» τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

*«Φωτίζου, φωτίζου,
ἡ νέα Ἰερουσαλήμ·
ἡ γὰρ δόξα Κυρίου
ἐπὶ σὲ ἀνέτειλε...»*

Κανὼν τῆς Ἀναστάσεως, Ἦχος α΄



*Εἰκ.44 Ὁ Ἐξάρχος
τοῦ Παναγίου Τάφου
στὴν Κύπρο,
Μητροπολίτης Βόστρων
κ. Τιμόθεος
μεταλαμπαδεύει
τὸ Ἅγιο Φῶς
στὸν Προκαθήμενο
τῆς Ἐκκλησίας
τῆς Κύπρου,
Ἀρχιεπίσκοπο
κ.κ. Χρυσόστομο Β΄.
Τὸ Ἅγιο Φῶς θὰ ταξιδεύσει
σ' ὄλους τοὺς Ναοὺς
παγκύπρια γιὰ νὰ ἔρθει καὶ
«νὰ φέξει στὲς ψυσιές»
τῶν πιστῶν
στὸν Καλὸν Λόγον.*





Πάσχα τὸ τερπνόν· πάσχα, Κυρίου πάσχα·
πάσχα πανσεβάσμιον ἡμῖν ἀνέτειλε·
ὦ πάσχα, λύτρον λύπης!

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ Αἶνοι, Ἦχος πλ. α'

Εἰκ.45 Καλόν Λόγον, ὁ λαὸς τῆς Κύπρου ἐννοεῖ το τροπάριο,
«Τὴν Ἀνάστασίν σου, Χριστέ Σωτήρ...»



«Εἰς Ἄδου Κάθοδος»

«Σαρκὶ ὑπνώσας ὡς θνητός,
ὁ Βασιλεὺς καὶ Κύριος,
τρίημερος ἐξανέστης,
Ἄδᾶμ ἐγειράς ἐκ φθορᾶς
καὶ καταργήσας θάνατον.
Πάσχα τῆς ἀφθαρσίας,
τοῦ κόσμου σωτήριον».

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ, ΟΡΘΟΣ
Ἐξαποστολιάριον αὐτόμελον, Ἦχος β'



Εἰκ.47 Ἡ Ἀνάστασις, λεπτομέρεια
ἀπὸ ξυλόγλυπτο Σταυρό.

Εἰκ.46 Τοιχογραφία, Ἱερὸς Ναὸς
Παναγίας Ἀσίνου, Νικητᾶρι.





Εικ.48 Ἡ Τελετὴ τῆς Ἀναστάσεως (Καλὸς Λόγος) στὸν περίβολο τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἰωάννη Θεολόγου, Λευκωσία.

«Μὲ τὸ φῶς
νὰ τὴν πλημμυρίζει ἀσταμάτητα,
ἢ Κύπρος
εἶναι ἓνα ἰδιαίτερο νησι.
Οἱ κάτοικοί της διατηροῦν ἀκόμη
τις θρησκευτικὲς παραδόσεις.
Καὶ ὁ ἑορτασμὸς
τῆς Ἀνάστασης
ἔχει κάτι ἀπὸ τὴν ψυχὴ τους».



Εικ.49 Ἀκολουθία Ἀναστάσεως, στὴν Ἱερὰ Μονὴ Μαχαίρᾶ, Λαζαριάς.



Εικ.50 Ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ.κ. Χρυσόστομος Β' τελεῖ τὴν Ἀναστάσιμη Θεία Λειτουργία, μετὰ τὴν τελετὴ τῆς Ἀναστάσεως, στὸν Καθεδρικό Ναὸ Ἁγίου Ἰωάννη, Λευκωσία.

«Πάσχα ἱερὸν ἡμῖν
σήμερον ἀναδέδεικται·
πάσχα καινόν, ἅγιον·
πάσχα μυστικόν·
πάσχα πανσεβάσμιον·
πάσχα Χριστὸς ὁ Λυτρωτὴς·
πάσχα ἄμωμον·
πάσχα τῶν πιστῶν·
πάσχα τὸ πύλας ἡμῖν
τοῦ Παραδείσου ἀνοῖξαν·
πάσχα, πάντας ἁγιάζον πιστούς».

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ
Αἶνοι, Ἦχος πλ. α'



Ο ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

**«Ἀναστάσεως ἡμέρα!
λαμπρυνθῶμεν λαοί·
πάσχα, Κυρίου πάσχα...»**

Κανὼν τῆς Ἀναστάσεως, Ἦχος α΄



Εἰκ.51

Στάχωση Ἱεροῦ Εὐαγγελίου

1775 καὶ 19ος αἰώνας, 35,5X24,5X5,5 εκ., ἀσήμι

Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Ἰωάννη Λαμπαδιστῆ, Καλοπαναγιώτης.

Τὸ πρωῒ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα (κατὰ τις 11) τελεῖται «Ὁ Ἑσπερινὸς τῆς Ἀγάπης». Λέγεται ἔτσι, διότι παλαιότερον οἱ Χριστιανοὶ ἀντήλλασαν μεταξὺ τῶν φίλημα ἀγάπης. Λέγεται καὶ «**Δευτέρα Ἀνάστασις**», ὅπως ὁ Ἑσπερινὸς τοῦ Μ. Σαββάτου λέγεται «**Πρώτη Ἀνάστασις**». Κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν αὐτὸν ἀναγινώσκεται, συμφώνως πρὸς παλαιὸν ἔθιμον, τὸ Εὐαγγέλιον εἰς διαφόρους γλώσσας. Τοῦτο γίνεται πρὸς ἕξαρσιν τοῦ κοσμοϊστορικοῦ χαρακτήρος τὸν ὁποῖον ἔχει τὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. «**Ἀναστάσεως ἡμέρα! λαμπρυνθῶμεν λαοί· πάσχα, Κυρίου πάσχα**». Ἐκ γὰρ θανάτου πρὸς ζωὴν καὶ ἐκ γῆς πρὸς οὐρανὸν Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμᾶς διεβίβασεν, ἐπινίκιον ἄδοντας».

**Το Βυζαντινὸ ἔθιμο τσουγκρίσματος
κόκκινων αὐγῶν**

Τὸ αὐγὸ εἶναι τὸ σημαντικότερο σύμβολο τῆς ἀναγέννησης. Εἶναι ὁ τάφος μέσα ἀπὸ τὸν ὁποῖο ξεπηδᾷ ἡ καινούρια ζωὴ. Μετὰ τὴν τελετουργικὴ τους βαφὴ στὸ χρῶμα τοῦ αἵματος, τὰ κόκκινα αὐγὰ (σύμβολα διαίωσης τῆς ζωῆς) θὰ τσουγκριστοῦν τὴν ἡμέρα τοῦ Πάσχα. Καὶ εἶναι αὐτὴ μιὰ συμβολικὴ κίνηση «διεκδύσεως» τῆς ἐξόδου τῆς νέας ζωῆς. Ἐνας ἀναστάσιμος καὶ εὐγονικὸς συμβολισμὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Πάσχα.



Εἰκ.55 Ἡ ἀπόλυσις τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Ἀγάπης, στὸ Μέγα Συνοδικὸν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου. Ὁ Μακαριώτατος εὐλογεῖ τοὺς πιστοὺς μὲ τὸν ἀναστάσιμο χαιρετισμὸ καὶ τσουγκρίζει μαζί τους τὸ παραδοσιακὸ κόκκινο αὐγὸ.



Εἰκ.53 Λιτανεῖα κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα στὴν Ἱερὰ Μονὴ Κύκκου.

Εἰκ.54 Τσουγκρίσμα κόκκινων αὐγῶν μὲ τὸν ἀναστάσιμο χαιρετισμὸ: «Χριστὸς Ἀνέστη!» Ἀληθῶς Ἀνέστη ὁ Κύριος».





Εικ.56

Αί μυροφόροι γυναίκες ὄρθρον βαθέος ἐπιστάσαι πρὸς τὸ μνήμα τοῦ ζωοδότου, εὗρον ἄγγελον ἐπὶ τὸν λίθον καθήμενον, καὶ αὐτὸς προσφθεγιάμενος αὐταῖς, οὕτως ἔλεγε· τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; τί θρηνεῖτε τὸν ἀφθαρτον ὡς ἐν φθορᾷ; ἀπελθοῦσαι, κηρύξατε τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς.

Αἶνοι, Κυριακῆ τοῦ Πάσχα, Ἦχος πλ. α'

«Νῦν πάντα πεπλήρωται φωτός»

Ἡ περίοδος ἀπὸ τὸ Πάσχα ὡς τὴν Πεντηκοστὴ εἶναι ἡ λαμπρότερη περίοδος στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Χριστὸς εἶναι ἀνάμεσά μας ἀναστημένος. Ἡ Ἐκκλησία πλέει στὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῆς οὐρανίας ζωῆς. Ἡ περίοδος αὐτὴ ἀρχίζει μὲ τὴν Διακαινήσιμο ἑβδομάδα, κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ὁποίας τελεῖται καθημερινὰ ἡ πασχαλινὴ λειτουργία, ἀφοῦ ὁλόκληρη ἡ ἑβδομάδα εἶναι ἡ ὄγδοη ἡμέρα, καὶ τελειώνει μὲ τὴν Κυριακὴ τῶν Ἁγίων Πάντων.

Ἡ πρώτη Κυριακὴ μετὰ τὸ Πάσχα εἶναι ἡ **Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ**. Εἶναι ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ σὲ μᾶς, συνηγμένους στὴν Ἐκκλησία τῶν «θυρῶν κεκλεισμένων», καὶ μᾶς δείχνει πῶς ἐμεῖς πρέπει νὰ ἀνταποκριθοῦμε σ' αὐτὴν τὴν παρουσία καὶ πῶς πρέπει νὰ συναντήσουμε τὸν Χριστό.



Εικ.57 Ἡ Ψηλάφηση



Εικ.58 Ἡ Ανάληψις



Εικ.59 Ἡ Πεντηκοστὴ

Ἡ **Κυριακὴ τῶν Μυροφόρων** περιγράφει τὸ θεῖο ἔρωτα ποῦ πρέπει νὰ φλογίζει τὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου γιὰ νὰ ἐπιτύχει αὐτὴν τὴν συνάντηση.

Ἡ **Κυριακὴ τοῦ Παραλυτικοῦ** μᾶς λέει ὅτι ἔχουμε θεραπευθεῖ ἀπὸ τὸν Χριστὸ μὲ τὸ νερὸ τοῦ βαπτίσματος πεθαίνοντας καὶ ἀνιστάμενοι μὲ Αὐτὸν σὲ καινότητα ζωῆς καὶ μὲ τὴν ψυχοσωματικὴ θεραπεία τοῦ παραλύτου δείχνει τὴν καθαρτικὴ δύναμη ποῦ ἔχει πάνω στὸν ἄνθρωπο ἡ θεῖα ἐνέργεια.

Ὁ **ἐορτασμός τῆς Μεσοπεντηκοστῆς** εἶναι ἡ προσφορά τοῦ ὕδατος τῆς ἀληθινῆς λατρείας, τῆς νέας ζωῆς τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ποῦ μᾶς πλημμυρίζει μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ τοῦ ἐκ νεκρῶν Ἀναστάντος.

Ἡ **Κυριακὴ τῆς Σαμαρείτιδος** ἀναγγέλλει τὴ σωτηρία ὁλόκληρου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους μὲ τὴν Ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ νὰ ἀνασταίνει τὸν πνευματικὰ νεκρὸ ἄνθρωπο.

Ἡ **Κυριακὴ τοῦ Τυφλοῦ** εἶναι τὸ δῶρο τοῦ φωτισμοῦ τῶν ἀνθρώπων, γιὰ νὰ δοῦν καὶ νὰ γνωρίσουν τὸ νόημα τῆς ζωῆς μέσα ἀπὸ τὴν νίκη τοῦ Χριστοῦ καὶ μὲ τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως.

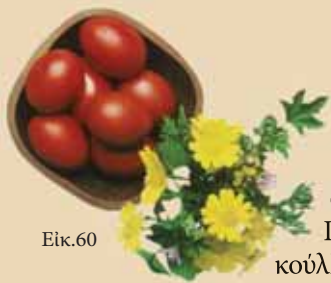
Ἡ **Ἀνάληψη** ὁλοκληρώνει τὸ ἔργο τῆς ἀπολυτρώσεως μὲ τὴν ἀποκατάστασι τῆς ἀνθρώπινης φύσεως στὴν κανονικὴ τῆς κατάστασι καὶ τὴν εἰσοδὸ τῆς στὰ τρισβάθα τῆς θείας οὐσίας διὰ τοῦ ἐνοσκαρῶμένου Ἰησοῦ Χριστοῦ ποῦ τὴ φέρνει μαζί Του παίρνοντας τὴ θέση του στὰ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς.

Τέλος ἡ **μεγάλὴ ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς** εἶναι ἡ ἔλευσι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος σὲ μᾶς, ἡ σφραγίδα, ἡ ὑπόσχεσι καὶ ἡ θεῖα ἐγγύησι τῆς παρουσίας τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσά μας, ποῦ ὑλοποιεῖται μὲ τὸ γεγονός τῆς Ἐκκλησίας.

Κάθε Κυριακὴ τῆς περιόδου αὐτῆς εἶναι μιὰ βαθιὰ πνευματικὴ ἐμπειρία τοῦ μυστηρίου τῆς νίκης καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ. Κάθε Κυριακὴ ἔχει τὸ Πασχαλινὸ τῆς θέμα. Ὅλα τὰ εὐαγγελικὰ ἀναγνώσματα τῶν Κυριακῶν αὐτῆς τῆς περιόδου κάνουν λόγο γιὰ νερό. Ἡ προβατικὴ κολυμβήθρα τοῦ παραλύτου, τὸ πηγάδι τῆς Σαμαρείτιδος, ἡ χρίσι καὶ ἡ πλύσι τῶν ματιῶν τοῦ τυφλοῦ. Μὲ τὴ μορφὴ τοῦ νεροῦ παρουσιάζεται ὄχι ἡ φύσι ἀλλ' οἱ ἐνέργειες τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ποῦ ὅπως καὶ τὸ νερὸ εἶναι «ἀλλόμενον», ζωντανὸ, καθαρτικὸ, ἀναψυκτικὸ, καρποφόρο καὶ μέσα σ' αὐτὸ καὶ μέσα ἀπ' αὐτὸ γίνεται δυνατὴ ἡ νέκρωσι τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ἀνάστασι τοῦ νέου.

Ἡ περίοδος αὐτὴ εἶναι μιὰ ἰδιαίτερη εὐκαιρία ποῦ μᾶς δίνει ἡ Ἐκκλησία γιὰ νὰ συννευρεθοῦμε μὲ τὸν ἀναστημένο Χριστό, νὰ τὸν ἀγαπήσουμε καὶ νὰ γνωρίσουμε τὴν ἀπέραντη δυνάμη Του τόσο πάνω στὸν ὑλικὸ ὅσο καὶ πάνω στὸν πνευματικὸ κόσμο. Ἡ Ὁρθόδοξη πνευματικὴ παράδοσι δὲν ζητάει ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο νὰ δεχθεῖ κάτι ποῦ δὲν ἔχει διαπιστώσει, ἀλλὰ τοῦ ζητάει νὰ ἔλθει καὶ νὰ δεῖ μὲ τὰ ἴδια τοῦ τὰ μάτια.





«Άδε Λαμπρές, λαμπρότατες...»



Εικ.60

Εικ.61

Σταυροκούλλουρο

Το σιτάρι (στή μορφή του άρτου) και το αυγό (σύμβολα διαιώνισης και αναγέννησης τής ζωής) συμπληρώνουν τόν αναστάσιμο αλλά και ευγονικό συμβολισμό του Έλληνικού Πάσχα. Γαλατερά σησασωτά κουλλούρια (πού συμβόλιζαν τὰ πάθη του Χριστού ὅπως: σταυροκούλλουρα, στεφάνιν του Χριστού, τὰ φραντζελλωμέναἄερκα του Νυμφίου, Σταυρός τής Ἀνάστασης με κόκκινο αυγό) γρισταρκές, τῶιουρέκκια, ἄβκωτές σέ σχῆμα μικρῶν καλαθιῶν πού μέσα ἔβαζαν τὸ κόκκινο αυγό), πούλλες τής Ἀνάστασης, γαλατερά ψωμιά (δαχτυλιές) και γλυκίσματα ἀλλά και παρασκευάσματα με διάφορες μορφές τυριού ὅπως οἱ φλαοῦνες, κάνουν ἐντόνωσ γευστική τήν Ἑλληνική Λαμπρή! Ἀνάμεσα σέ αὐτὰ εἶναι και οἱ διάφοροι «τετυρωμένοι πλακοῦντες» πού πλημμύριζαν τὸ πασχαλιᾶτικο τραπέζι στὰ ἑλληνικά νησιά, ὅπως ἡ Κύπρος. Φτιάχνονται σέ διάφορα σχέδια και σχήματα και ἔχουν τή μορφή πίτας, λαμπρόπιτας, ὅπως οἱ φλαοῦνες. Οἱ φλαοῦνες εἶναι τὸ πιό χαρακτηριστικό πασχαλινὸ παρασκεύασμα τής Κύπρου. Ἡ γέμισή τους (ἀπὸ τυρὶ τριμμένο, με κορυφαῖα τὰ παφίτικα τυρκά, ζυμωμένο με αὐγά, και γιὰ νὰ γίνουν πιό κόκκινες, αὐγά τής πέρδικας, και πολλές μυρωδιές, ὅπως: μέχλεπι, μαστίχα, δυόσμο, κανέλα, σταφίδες) λέγεται φουκός. Ἡ ζύμη γιὰ τὸ φύλλο τής φλαοῦνας πού ἦταν πολὺ ἀφράτη ζυμωνόταν με τὰ καλύτερα ὑλικά, ὅπως γάλα, αὐγά, βούτυρο, λάδι. Γιὰ νὰ κάμουν τίς φλαοῦνες ἀνοίγαν φύλλο σέ μικρές πίτες πού τίς παραγέμιζαν με τὸ φουκὸν σέ σχῆμα τετράγωνο, τρίγωνο ἢ στρογγυλό. Ἡ λέξις φαίνεται ἀρχαία ἑλληνική παραγόμενη ἐκ του ρήματος φλάω, σημαίνοντας θλίβω, ἢ ἐκ του παλάθη, πίτα με ξηρὰ φρούτα. Στὴν Πάφο τίς πασκιές, «πασκιά ἐκ του Πάσχα», ἓνα εἶδος φλαοῦνας πού περιέχει και κρέας, τίς κατανάωναν καθ' ὄλην τήν ἑβδομάδα τής Διακαινησίμου.



Εικ.65 Φούρνισμα ψωμιού σέ παραδοσιακὸ ξυλόφουρνο



Εικ.62 Πούλλα τής Λαμπρῆς
Εικ.63 Τὰ ἄερκα του Νυμφίου
Εικ.64 Φλαοῦνες

«...εἶδα τζιαῖ του Ὁρθόδοξου παρκόνιν τζιαῖ ξωπόρτιν π' ὄμπρός πάντα ἐγένετον Λαμπρῆς τὸ τριπλογιόρτιν. ...Στὴν σκαλωσιᾶν τής ἐκκλησιᾶς ἄκουσα τὸ μελίσιον πού βοῦιζε τζι ἐνόμισα πὼς μου κρατοῦσαν ἴσο τζι ἄρκεψα τζι ἐκουρτίζουμον ψαλμοὺς νὰ ἀρκινήσω νὰ ψάλλω «Ἀναστάσεως ἡμέρα» νὰ χαροῦμεν τζι' ἄμα τελειώσει ἡ Λιτὴ νὰ πάμεν νὰ σουστοῦμεν. Οὐῖλλα 'ν να βκοῦν ἀληθινά, ὅσα 'ν μες στές φιούρες τζιαῖ κοῦρσες ἐν νὰ κάμουμεν πάλε με τές γαοῦρες. Ζίζιρον τζιαῖ τριάπηηδκια, χορούς, χαρές τζιαῖ γέλια ἔτσι πιστεύκουμεν, Χαμπή, ὁ γρόνος τζιείνος ἐν νὰ μπεί τζι' ἐν νὰ 'ρτει τζιείνη ἢ Λαμπρή, Λαμπρή χωρὶς τὰ ττέλια».

Ἡ Λαμπρατζιά του Χαμπή
Χαράλαμπος Δημοσθένους -Ποιήματα,
Ἐκδόσεις Χρυσοπολιτισσα, 1998



Εικ.69



Εικ.66,67,68 Παραδοσιακὰ Πασχαλινὰ Παιγνίδια στὸ Ὑπαιθρο.

ΠΑΣΧΑΛΙΝΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ, ΗΘΗ, ΕΘΙΜΑ, ΛΑΤΡΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Η περίοδος του Πάσχα συμπίπτει με την έναρξη της εαρινής περιόδου και μια σειρά αρχαίων εθιμών διωγμού του χειμώνα, ανάστασης της φύσης από τη χειμερία νάρκη και υποδοχής της άνοιξης προσαρμόστηκαν και συνδέθηκαν με τη χριστιανική λατρεία και τόν εθιμικό κύκλο του Πάσχα από την Έγερση του Λαζάρου έως το Πάσχα της Λαμπρής. Σ' αυτό το κλίμα της Ανάστασης κοσμούνται οι Ναοί την Κυριακή των Βαΐων με βάρια και στολίζεται ο έπιτάφιος με πολύχρωμα και παντοδαπά άνθη, ενώ τελούνται θεατρικά δρώμενα και άγερμοι με επίκεντρο τόν Άγιο Λάζαρο και ό,τι εκείνος συμβολίζει με την Έγερσή του από τόν κόσμο τών νεκρών και τήν επέλευσή του στη ζωή.

Οί άνοιξιάτικοι αυτοί άγερμοι, είναι ή εθιμική επίσκεψη ομάδας προσώπων στα σπίτια τής κοινότητας κατά τή διάρκεια συγκεκριμένων έορτών με σκοπό νά τραγουδήσουν, νά εύχηθουν ύγεια και εύτυχία και ή άνταπόδοση από τή σπιτονοικοκυρά με έδέσματα, γλυκά, όπωρικά και χρήματα. Όμάδες παιδιών, συνήθως κοριτσιών, οί Λαζαρίνες, επισκέπτονται τά σπίτια και τραγουδούν τά «κάλαντα ή τόν Τραγούδι του Λαζάρου».

Μάρτιος ή Άπρίλιος: Λιτανεία τής εικόνας του Αγίου Λαζάρου στην έκκλησία του Αγίου Λαζάρου στη Λάρνακα.

Όρολόγιον έναρξεως Έερών Άκολουθιών Μεγάλης Έβδομάδας

Τήν Μεγάλην Έβδομάδα:

- Ό Νυμφίος άρχίζει στις 7.00 μ.μ.
- Η θεία Λειτουργία τών Προηγιασμένων δώρων τήν Μ. Δευτέραν, τήν Μ. Τρίτην, τήν Μ. Τετάρτην και ό Έσπερινός μετά Θείας Λειτουργίας τήν Μ. Πέμπτην άρχίζει στις 7.00 π.μ.
- Τά Άγια Πάθη τήν Μ. Πέμπτην άρχίζουν στις 6.30 μ.μ.
- Αί Όραι τόν πρωϊ τής Μ. Παρασκευής άρχίζουν στις 7.00 π.μ.
- Ό Έπιτάφιος τόν έσπέρας τής Μ. Παρασκευής άρχίζει στις 7.00 μ.μ.
- Η θεία Λειτουργία τόν Μ. Σάββατον άρχίζει στις 7.30 π.μ.
- Τόν Πάσχα ή Άκολουθία αρχίζει στις 11.00 μ.μ. τού Σαββάτου και ό Καλός Λόγος ψάλλεται στις 12.00 τά μεσάνυκτα.
- Ό Έσπερινός τής Αγάπης άρχίζει στις 11.00 π.μ.

ΠΑΣΧΑΛΙΑ

2015 - 12 Απριλίου
2016 - 01 Μαΐου
2017 - 16 Απριλίου
2018 - 08 Απριλίου

2019 - 28 Απριλίου
2020 - 19 Απριλίου
2021 - 02 Μαΐου
2022 - 24 Απριλίου

Άναπαράσταση Έγερσης τού Λαζάρου

«Τόν Παιδί τού Λαζάρου».

«Βυζαντινές Μέρες» - (Βυζαντινή έκκλησιαστική μουσική και χορωδίες) στό Δημοτικό Θέατρο Λάρνακας και στην Έκκλησία τού Αγίου Λαζάρου. Διοργανώνονται από τόν Δήμο Λάρνακας και τήν Έκκλησία τού Αγίου Λαζάρου, Λάρνακα, τηλ. 24 657745 ή 24 629333.

Κυριακή τών Βαΐων: Στόλισμα τής έξώθυρας τών Ναών με βάρια και κλαδιά έλιάς.

Μεγάλη Πέμπτη: Στόλισμα Έπιταφίου με λουλούδια τής άνοιξης από ομάδες γυναικών στούς ναούς, 10.30 μ.μ.

Μεγάλη Παρασκευή: Λιτανεία τού στολισμένου Έπιταφίου γίνεται σέ όλες τες ένορίες στις 9.30 μ.μ. περίπου.

Μεγάλο Σάββατο: Πασχαλινά παραδοσιακά ζυμώματα και ψήσιμο σταυροκούλλουρων και φλαούναν σέ παραδοσιακούς ζυλόφουρνους σέ παραδοσιακά χωριά τής Κύπρου.

Τά μεσάνυκτα τού Μεγάλου Σαββάτου, τελείται ή Άκολουθία τής Άναστάσεως στόν περίβολο τών ναών.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ: Έσπερινός τής Αγάπης, 11 π.μ.

Τήν Κυριακή, Δευτέρα και Τρίτη τού Πάσχα, διοργανώνονται παραδοσιακά παιγνίδια σέ όλες τες πόλεις και σέ πολλά χωριά.

Εικονογραφικό Όλικό

Άρχείο Γραφείου Προσκυνηματικών Περιηγήσεων τής Έκκλησίας τής Κύπρου: Εικόνα Όπισθοφύλλου, Εικ. 6, 10, 17, 18, 23, 29, 35, 36, 43, 44, 45, 48, 52, 54, 55

Άρχείο Κυπριακού Όργανισμού Τουρισμού: Εικ. 2, 3, 9, 11, 14, 19, 60, 65, 66, 67, 68, 70, 71, 73

Άρχείο Τμήματος Άρχαιοτήτων Κύπρου:

Εικόνα έξωφύλλου: Άνάστασις, τοιχογραφία από τόν Έρρό Ναό Αγίου Ιωάννη Λαμπαδιστή, Καλοπαναγιώτης, Εικ.20, 22, 26, 27, 28, 32, 46

Άρχείο Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών: Εικ. 1, 40

Άρχείο Τράπεζας Κύπρου: Εικ. 51, 72

Άρχείο Έρρου Ναού Αγίου Δημητρίου Ακροπόλεως: Εικ. 4, 12, 21, 31, 38, 39, 41, 42

Άρχείο Έρρας Μονής Μαυροβουνίου, Τρούλλου: Εικ.15, 34, 37

Άπό τήν έκδοση τού Αθανάσιου Παπαγεωργίου

«Εικόνας τής Κύπρου»: Εικ. 13, 30

Άρχείο Ταχυδρομικών Όπηρεσιών Κύπρου: Εικ. 69

Άπό τήν έκδοση Παραδοσιακά Ζυμώματα τού ΚΕΕΚ: Εικ. 61, 62, 63

Άπό τήν έκδοση: Έρρα Όστορία τής Καινής Διαθήκης,

Β. Πετρούνια, Όργανισμός Έκδόσεως Διδακτικών

Βιβλίων, Αθήναι 1968: Εικ.16, 24, 33

Έργαστήρι Έυλογωφίας ΤΑΜΑ: Εικ. 47

Χαρακτικά υπό Φωτίου Κόντογλου: Εικ.7, 25, 56, 57, 58, 59

Τόν έντυπο διανέμεται δωρεάν.

2η έκδοση - 5.000 αντίτυπα - Ιανουάριος 2015



Εικ.71

Συνοδικό Γραφείο Προσκυνηματικών Περιηγήσεων της Εκκλησίας της Κύπρου

Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου, Παλιά Λευκωσία
Τηλ. +357 22554600 και 22554611
Φαξ. +357 22346254 και 22431796
email: office@churchofcyprus.org.cy
www.churchofcyprus.org.cy

Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού

Λεωφόρος Λεμεσού 19, Τ.Κ. 24535,
1390 Λευκωσία Κύπρος
Τηλ. +357 22691100, Φαξ. +357 22691270
email: cytour@visitcyprus.com / www.visitcyprus.com

Σύνδεσμος Ταξιδιωτικών Πρακτόρων Κύπρου

Τ.Κ. 22369, 1521 Λευκωσία
τηλ. +357 22666435, φαξ. +357 22660330
email: acta@acta.org.cy / www.acta.org

Σύνδεσμος Ξενοδόχων Κύπρου

Οδός Αραούζου 12, κτίριο Εσπερίδες
Τ.Κ.24772, 1303 Λευκωσία
Τηλ. +357 22452820, Φαξ. +357 22375460
email: cha@cyprusshotelassociation.org
www.cyprusshotelassociation.org

Σύνδεσμος Τουριστικών Επιχειρήσεων Κύπρου

Δοσιθέου 1 (5ος όροφος), 1071 Λευκωσία
Τ.Κ. 20958, 1665 Λευκωσία
Τηλ. +357 22 374433, Φαξ. +357 22374466
email: info@acte.com.cy / www.acte.com.cy

Σύνδεσμος Ξεναγών Κύπρου

Λεωφόρος Σπύρου Κυπριανού 14
1ος όροφος 1640 Λευκωσία Κύπρος
Τηλ. + 357 22 765755, Φαξ. +357 22 766872
cytouristguides@cytanef.com.cy
www.cytourist guides.com

Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Λευκωσίας

Λεωφόρος Γρίβα Διγενή 38 και Δεληγιώργη 3,
Μέγαρο ΚΕΒΕ, 2ος όροφος
Τ.Κ. 21455, 1590 Λευκωσία, Κύπρος
Τηλ. +357 22889710, Φαξ. +357 22667433
email: nicosia@ccci.org.cy / www.visitnicosia.com.cy

Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Λεμεσού

Φραγκλίνου Ρούσβελτ, 170 2ος όροφος,
Κτήριο Επιμελητηρίου, 3045 Λεμεσός Κύπρος
Τ.Κ. 55699, 3781 Λεμεσός, Κύπρος
Τηλ. +357 25877350, +357 25877226
Φαξ. +357 25661655
email: m.stylianou@limassolchamber.eu
www.limassoltourism.com

Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Λάρνακας

Λεωφόρος Γρηγόρη Αυξεντίου 12,
Σκούρος κορτ, 4ος όροφος
Τ.Κ. 40287, 6302 Λάρνακα, Κύπρος
Τηλ. +35724657070, Φαξ. +357 24628281
email: info@larnakaregion.com
www.larnakaregion.com

Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Αμμοχώστου

Τ.Κ. 30818, 5346 Αγία Νάπα , Κύπρος
Τηλ. +357 23816305, Φαξ. +357 23725880
email: info@agianaparrotarashotels.org.cy

Τουριστική, Εμπορική και Βιομηχανική Εταιρεία Αμμοχώστου

Αντώνη Παπαδόπουλου 9, 5282 Παραλίμη
Τηλ. +357 23812412, 23812414
Φαξ. +357 23814814
email. info@tebea.com.cy / www.tebea.com.cy

Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Τροόδους

4B, οδός Ολύμπου. 4820 Πλάτρεις
Τ.Κ. 59006, Λεμεσός Κύπρος
Τηλ. +357 25421020, +357 99352547
φαξ. +357 25813080
email: info@mytroados.com / www.mytroados.com

Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Πάφου

Αθηνών 7 και Λεωφ. Αλεξάνδρου Παπάγου,
Τόλημ κορτ 101
Ρ.Ο. Box. 60082, 8100 Πάφος
Τηλ. +357 26818173, Φαξ : +357 26944602
email: info@visitpafos.org.cy
www.visitpafos.org.cy

Σύνδεσμος Αειφόρου Τουρισμού

Λεωφ. Σταυρού 206
Μπλοκ Α2, Γραφείο 206
2035 Στρόβολος, Λευκωσία
Tel. +357 22 311 623
email info@esti-cyprus.org

Σύνδεσμος Ειδικών Ενδιαφερόντων και Πολιτιστικού Τουρισμού

Τ.Κ. 21455, 1509 Λευκωσία, Κύπρος
Τηλ. 357 22889890, Φαξ. +357 22667593
email: cultural@ccci.org.cy / www.specialcyprus.org

Κυπριακή Εταιρεία Αγροτουρισμού

www.agrotourism.com.cy
helpdesk@agrotourism.com.cy
Τηλ.+357 22340071, Φαξ. +357 22334764

Κείμενα:

«Πάσχα η Λυτρωτική Πορεία» και «Πάντα πεπλήρωται Φωτός»: Πατρός Φιλόθεου Φάρου, έκδοση «Πριν και Μετά το Πάσχα», εκδόσεις Ακρίτας, Αθήνα, 1992.

«Η Μεγάλη Εβδομάς-Πορεία προς την Ζωηφόρο Ανάσταση» και κείμενα για κάθε ημέρα της Μεγάλης Εβδομάδας: Αρχιμανδρίτου Επιφανίου Ι. Θεοδωρόπουλου, από την έκδοση «Η Μεγάλη Εβδομάς» εκδόσεις της Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήνα.

Αναπαράσταση της Εγερσης του Λαζάρου/Πασχαλινές Παραδόσεις, Ήθη, Έθιμα (Εισαγωγή):
Δρ Χ.Γ. Χοτζόκογλου, «Ο Άγιος Λάζαρος και η Κύπρος», Λευκωσία 2010, σ. 34-35.

«Άδελφές, λαμπρότατες...»

Νίκος και Μαρία Ψιλάκη «Το ψαμί των Ελλήνων και τα γλυκίσματα της λαϊκής μας παράδοσης», εκδόσεις Καρμάνωρ, Ηράκλειο 2001 / Παραδοσιακά Ζυμώματα της Κύπρου, Θ. Κυπρή – Κ. Πρωτοπαπά, Δημοσιεύματα του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών XVIII, Λευκωσία 1997.

Επιμέλεια Έκδοσης και καλλιτεχνική επιμέλεια:

ΜΕΘΕΞΙΣ διακονία πολιτισμού

Σελιδοποίηση - Εκτύπωση: THEOPRESS LTD

ISBN 978-9963-2142-0-4

Εικ.72

Εικ.73

Πάσχα στην Κύπρο, «κι η Φύσις ηῦρε τήν καλήν και τήν γλυκειάν της ὥραν...»





ΣΥΝΟΔΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ



ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Επιμέλεια
Έκδοσης
ΜΕΘΕΞ
διακονία πολιτισμού



ΧΟΡΗΓΟΣ
ALPHA BANK